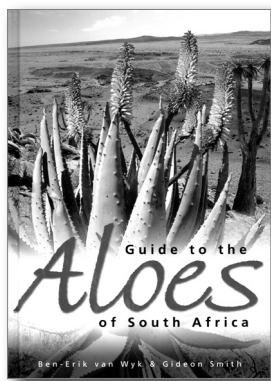

Recenzja

B.-E. WYK, G. SMITH. 2008. **Guide to the Aloes of South Africa**. Second edition, third impression. 304 str., 417 kolorowych fotografii, 24 kolorowe ryciny, 125 map rozmieszczenia. Twarda oprawa, format 24,6 × 17,3 cm. Briza Publications, Pretoria. Cena: 289 randów. ISBN 978 1 875093 41 0.

Aloes (*Aloë* L.) jest dobrze wszystkim znanym rodzajem jednoliściennych sukulentów liściowych z rodziny złotogłowowatych (*Asphodelaceae*) liczącym, w zależności od ujęć taksonomicznych, od 200 do 350 gatunków. Przedstawiciele tego rodzaju mają mięsiste, kolczaste na brzegach i najczęściej pokryte woskowatym nalotem liście, zebrane w rozetę na skróconym pędzie. Kwiaty tworzą długie grona i mają długi, czerwony, żółty lub pomarańczowy okwiat. Są one bogate w nektar i zapylane przez ptaki. Aloesy kwitną wielokrotnie, co odróżnia je od podobnych do nich agaw, które zakwitają tylko jeden raz w życiu i zamierają. Rośliny te odznaczają się wielką różnorodnością form życiowych i mają postać drzew, krzewów, pnączy, roślin płożących się i zwykłych bylin. Liczne gatunki aloesów uprawiane są jako rośliny ozdobne, a ich sok jest wykorzystywany we współczesnej medycynie w leczeniu oparzeń i ran i jako środek przeczyszczający oraz stosowany jest jako składnik przy produkcji kosmetyków i wodnych wyciągów.

Aloë jest rodzajem afrykańskim, występującym od Półwyspu Arabskiego po Madagaskar i Kraj Przylądkowy w Południowej Afryce. W tej części kontynentu osiąga on szczególnie dużą różnorodność gatunkową i jest reprezentowany przez 120–125 gatunków, z których wiele ma liczne taksony wewnątrzgatunkowe. Rodzaj doczekał się wielu opracowań taksonomicznych, z których najważniejsze są monografie G. W. Reynoldsa z 1950 i 1966 roku. Prócz tego na rynku wydawniczym dostępnych jest wiele przewodników poświęconych aloesom, a omawiany tu atlas należy do cieszących się największą popularnością. Jego pierwsze wydanie ukazało się w 1996 roku, a niniejsza książka jest trzecim z kolei wznowieniem wydania drugiego, które zostało opublikowane po raz pierwszy w 2003 roku.

W przewodniku znalazło się 125 południowoafrykańskich gatunków aloesów. Dla ułatwienia posługiwania się nim gatunki podzielone są na 10 grup na podstawie formy wzrostu i liści. Są to kolejno: aloesy drzewiaste (5 gatunków), jedno- (15) i wielolodygowe (9), pnące (5), płożące się (7), bezlodygowe (23), o liściach cętkowanych (5) i plamistych (26) oraz aloesy trawolistne (24). Każdy gatunek zilustrowany jest doskonałymi zdjęciami ilustrującymi pokrój rośliny, kwiatostan i liście. Zdjęciom towarzyszy tekst, który obejmuje opis morfologiczny, czas kwitnienia, zestaw cech diagnostycznych oraz dane o siedlisku, rozmieszczeniu geograficznym, które dodatkowo przedstawione jest na mapie i zasięgu pionowym. Ponadto objaśnione jest pochodzenie nazwy gatunkowej, podany stopień zagrożenia i rozmaite uwagi na temat uprawy, zmienności i zagrożeń. Wiele gatunków aloesów ma bardzo ograniczone zasięgi i należy do wąskich endemitów znanych z izolowanych masywów w Górach Przylądkowych lub nawet pojedynczych gór, np. *Aloë pearsonii* Schönland w Richtersveldzie. Inne mają szersze zasięgi, np. słynne drzewo kolczanowe (*Aloë dichotoma* Masson), które występuje w Namakwie i Bushmanlandzie oraz sąsiedniej Namibii.

Część atlasową przewodnika poprzedza krótki wstęp, w którym autorzy omawiają inne rodzaje podobne pod względem morfologicznym do aloesów, m.in. *Agave* L., *Kniphofia* Moench, *Bulbine* Wolf i *Gasteria* Duval, znaczenie aloesów w medycynie i kosmetyce oraz problemy ich ochrony. Ponadto nieco miejsca poświęcają ich uprawie i rozmnażaniu, znaczeniu w ogrodnictwie, atakującym je szkodnikom i chorobom oraz mieszańcom.

Miłośnikom aloesów do tej książki nie powinno się specjalnie przekonywać, a dla osób mających szczęście widzieć je w naturalnych warunkach będzie ona nieocenioną pomocą umożliwiającą ich identyfikację w terenie. – RYSZARD OCHYRA, ul. Fryderyka Zolla 39, 30-898 Kraków, Polska.